

ljiva sapa na živino vleče; temu se lahko v okom pride, da se luknje hleva zapró, ktere so oknom nasproti. Posebno dobro je pa hlev vsaki dan prevetrovati takrat, ko je živina zunaj hleva. (Dal. prih.)

Gospodarske skušnje.

(Kdaj naj se drevesa presajajo?) Večidel vse bukve, kakor tudi veči del sadjorejcev trdi po skušnjah, da je bolje drevesa spomladi presajati kakor pa v jeseni. V poslednjih letih so jeli sadjorejci po raznih nasvetih sadne drevesa v jeseni bolj kakor spomladi presajati. Jez se pa držim svojih skušinj, ki sem jih na Nemškem, v Avstrii in Erdelji zvedil, in trdim, da je bolje drevesa spomladi kakor v jeseni presajati. Da ste obe dôbi za presajanje dobre, ne tajim, al na vreme kraja se mora gledati, kjer je vrt.

Če je v kakem kraju dolgo jasna in suha jesen in dolgo časa dež ne gré, da bi zemljo dobro pomočil in povlažil, ni nikakor dobro, dreves in grmovja v jeseni presajati; drevesca mu bodo komaj ozelenéle, in revno gnale, in sčasoma se mu bodo večidel posušile. Če nastopi na suho jesen rahla in mokra zima, bo še precej dobro opravil; če ima pa zima le nekoliko prav mrzlih dni, gorjé potem jesenskim drevescom. Ob kratkem tedaj rečem: zima pokončá veliko, če vreme ni ugodno, zato je sploh bolje, drevesa z godaj spomladi presajati; če tudi včasih še spomladi mraz pritisne, ne bo škoda tolika. Ako je pa le mogoče, naj gospodar drevesom, ki jih bo spomladi zasadil, že v jeseni jame skoplje, da zemljo podnebni zrak prav dobro prešine in uplodí.

Za hišne potrebe kaj.

(Čediti sreberino, zlatnino, kuprene in druge stvari, da so sopet lepo svitle), se najbolj priporoča tako imenovani „pariški prah“ (Pariser Putzpulver). To svetlílo je sestavljeno iz ene žlice železne rudečine (Eisenroth, geschlämmtes Eisenoxyd) in iz 50 žlic navadne magnezije (kohlenaure Magnesia). To se vse dobro zmeša. Kadar želiš kaj čistiti s tem prahom, pomoči cunjico v žganji ali vodi in potem jo pomoči v omenjeni prah, pa drgni ž njim nečisto stvar in nazadnje jo obriši z mehko kožo. „Gosp. List.“

Natoroznanske reči.

Veverica.

Malo je žival med glodavci, s kterimi bi se bil človek tako sprijaznil kakor z veverico. Veseli se je otrok kakor odrasčen, viditi jo od veje do veje skakljati v zelenem lesu; pa tudi domá v hiši nam je ljub gost. Celó pesnik jo spoštuje; ljuba bila je pesnikom greškim, ljuba je tudi slovanskim. Sosebno jo pogosto nahajamo v národni pesmi.

Opisovati dobro znane živalice skoraj ni treba, vsak jo je gotovo že vidil, vsak jo pozná, akoravno ni zmiraj v taisti obleki; drugačna je njena letna obleka, drugačna zimska, drugačna sopet v južnih, drugačna v severnih krajih. Njo pozná Španjol kakor Grek, njo Sibirjak in Laponec; kajti kjer drevje raste in se širijo lesovi, tamkaj živí tudi veverica. Najdeš jo po vsi Evropi in daleč daleč tjé v Azii. Košate, senčnate, vendar ne prevlažne lesove ravno tako ljubi kot solnčne žarke in mokroto sovraži. Kjer obilo smrekovih in borovih češarkov zori, tam si napravi veverica svoje stanovanje, eno ali več. Kaj umetno jih včasih sozida, najraje v zapuščenih gnjezdih vraninih. Da jo mokrota ne nadleguje, napravi si tudi streho, pustivši le majhino luknjo na strani.

Veverica je res velika lepota naših gojzdov. Pri lepem vremenu jo ne boš nikdar lenezapazil, vedno se premíče,

vedno skače od vrhunca na vrhunec, od veje do veje. Na tla pride le malokdaj, steče do bližnjega drevesa in po tem zopet v vrh. Veverico bi smeli imenovati „opico naših gojzdov“; njeno priljudno veselo gibanje nadomestuje nam popolnoma uno. Res malo je žival zmiraj tako živih, urnih, ročnih; že po tleh tako urno teče, da tudi najurnišemu psu težko stane doteči jo; še bolj pa pokaže svojo ročnost plezaje po drevesih. Neverjetno naglo se zažene po deblu, tudi po najgladkejem, zaderaje dolge oistre krempljce v skorjo in prijemši se z vsemi štirimi nogami na enkrat. Navadno pleza brez prenehanja do vrha, teče od tod po kaki dolgi veji in se zažene na kako bližnje drevo, 12—14 čevljev deleč. Nikoli ji ne spodleti, nikoli ne pade. Posebno ji pri tem pomaga nje gosto porašeni in dolgi rep.

Veverica navadno zmiraj krme išče; živi se s sadjem (pri kterem pa le peške pojé), z mnogovrstnimi semeni, z brstjem, semenom smrekovim in borovim in z drugimi rečmi. Kaj lepo jo je viditi, kadar ji kak lešnik ali češarek v pest pride. Vsede se na zadnji bedri, prime s prednima češarek, ter urno ga krog in krog vrté peresčik za peresčkom z ostrimi zobci odjeda, dokler do jedra ne pride. Kaj rada ima veverica tudi jajčica, ktere s ptičjih gnjezd pobera; pa še celó ptičev samih se včasih loti. Od te strani nam je škodljivka. Grenke zerna so ji strupene; malo grenkih mandeljnovih zrn ji je zadosti, da pogine.

Vedno vesela živalica pa ne skrbi samo za vsakdanjo jéd; ona si, kakor umen gospodar, tudi za slabe čase, za čase nevihte in sile jedí nabira in hranuje. Nanaša jo skupaj v votline in razpoke drevesne, pod korenine, grmovje ali kamnje, v prazne gnjezda ali na druge kraje. Ako nastane deževno vreme, pobegnejo veverice vsaka v svoje gnjezdo, ali se jih pa več v enega stisne; tukaj skrcene čepijo in pričakujejo milejega časa, vratica varno zamašivše, da mokrota do njih ne more. Ako le dolgo ne preneha deževati, posili jih glad varne gnjezda popustiti in hrane si poiskati. Najprve pridejo na vrsto dupline, v kterih je hrana za zimo nakopičena. Veverci je grdo jesensko vreme kaj pogubljivo; za zimo hranjeno jéd namreč je primorana pojesti, in ko potem huda zima nastane, strada revica; veliko hramov, polnih nabrane hrane, sneg zamede, druge pozabi; tako revica strada in strada, da zadnjič gládú pogine. Najbolj se pozimi godí živečim med bukovjem in hrastovjem, te v sili še najložeje hrane dobijo.

Parijo se veverice privkrat mesca sušca. Pri tem pa se unamejo včasih kaj hudi boji. Za eno babico leta in se bojuje po osem ali še več samcov; premagavcu se ona udá. Štiri tedne po tem vrže v mehkem gnjezdicu po tri do sedem mladičev; slepi so še prvih devet dni. Najraje ima mladiče v kaki drevesni votlini, ako pa čuti, da jo kak sovrážnik zalezuje, prenese mladiče v drugo votlino, včasih daleč proč. Ko so mlade odvajene in nekoliko dorastejo, jim starka še nekaj časa hrane donaša, potem pa jih popolnoma lastni osodi prepusti. Nekaj dni mladiči veselo skakljaje in igraje skupaj ostanejo, potem pa se po lesu razkropijo; starka se koj vdruči pari. Mesca rožnika ima že večidel druge mladiče, pa navadno manj kakor privkrat.

Naša živalica je pa tudi posebno čedna in snažna. Če je v miru, se vedno liže in snaži; ravno tako čedna kot živalica sama so tudi njene gnjezda. Zato jo imajo nekteri kaj radi v hiši. Najprej se privadijo take, ki se na pol dorasčene z gnjezda vzamejo in z mlekom in kruhom krmijo. Čudno je, da tudi nektare mačke rade mlade veverice doji. Kaj lepo je viditi staro mačko, kako boža in liže mlade živalice, in kako veselo veverice po ptuji materi kobacajo.

V mladosti so vse veverice kaj vesele, kratkočasne in nikako škodljive živali, privadijo se človeka, ga ljubijo in pritečejo na besedo, ko pa se postarajo, postanejo tudi najkrotkejše čmerne, polne muh in grizeče. Sploh se veverci ne sme dopustiti, da bi prosta po sobi letala, ker vse ovoha, premeče, obgrize. Najbolj je shranjena v prostorni kletki,